Облікова картка НДДКР

Державний обліковий номер: 0220U101480

Державний реєстраційний номер: 0118U003833

Відкрита

Дата реєстрації: 11-02-2020

1. Етапи виконання

Номер етапу: 2

Назва етапу: Оцінка трансформаційних процесів у високогірних угрупованнях, встановлення базових параметрів популяцій, які зазнають негативної динаміки, та їх особливостей в песимальних і критичних умовах.

Початок етапу: 01-2019

Закінчення етапу: 12-2019

Вид звітного документа: Проміжний звіт

2. Виконавець

Назва організації: Інститут екології Карпат НАН України

Код ЄДРПОУ/ІПН: 05540066

Підпорядкованість: Національна академія наук України

Адреса: Козельницька, 4, м. Львів, Львівська обл., 79026, Україна

Телефон: (0322)70-74-43

Інше: (0322)70-74-30

3. Власник результатів НДДКР (продукції)

Назва організації: Інститут екології Карпат НАН України

Код ЄДРПОУ/ІПН: 05540066

Адреса: вул. Козельницька, 4, м. Львів, Львівська обл., 79026, Україна

Підпорядкованість: Національна академія наук України

Телефон: 380322707430

Телефон: 380322700146

E-mail: ekoinst@mail.lviv.ua

4. Джерела та напрями фінансування

Підстава для проведення робіт: 34 - договір з МОН, іншими центральними органами виконавчої влади

КПКВК: 6541030

Напрям фінансування: 2.1 - фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

Джерело фінансування: 7713 - кошти держбюджету

Фактичний обсяг фінансування за звітний етап: 871.792 тис. грн.

5. Науково-технічна робота

Назва роботи (укр)

Популяційні основи уникнення втрат біорізноманіття у високогір'ї Українських Карпат внаслідок змін середовища існування

Назва роботи (англ)

Population basics of prevention of biodiversity loss in the highlands of the Ukrainian Carpathians as a result of habitat changes.

Реферат (укр)

Внаслідок тривалих порівняльних досліджень встановлено, що на заповідних територіях демутаційні сукцесії, які тривають понад 30-40 років, зумовлюють істотну загрозу для численних рідкісних видів і фітоценозів внаслідок колонізації чагарниками і віолентними травяними видами. Ці несприятливі процеси підсилюються кліматичними змінами. Найменших змін зазнали трироздільноситничники, лохинники, рододендронники і сеслерієвники. У той же час у лежачекостричниках і зігнутоосочниках значно понизилася позиція домінантів. Лежачекостричники зазнають розпаду і заміни іншими фітоценозами. У субальпійському поясі відбувається заміна злакових лучних ценозів вторинно-похідними чорницевими угрупованнями та конкурентними видами. Внаслідок скорочення тривалості залягання снігу в хіонофільних оселищах відбувається поступові сукцесійні зміни. Найбільший вплив на життєвість особин і популяцій спричиняють зміни ценозоутворюючих позицій між видами відмінних життєвих форм і стратегій. Псевдоомолодження популяцій притаманне не лише під впливом антропогенних чинників, але також за несприятливих природних змін середовища існування або негативних ендогенних процесів. Для рідкісних видів рослин Карпат прикладами несприятливих природних чинників є передусім сучасні кліматогенні зміни і демутаційні сукцесії. У популяціях Achillea lingulata виявляються протилежні динамічні тенденції в різних (оптимальних чи песимальних) фітоценотичних умовах: позитивні у прискельних високозлакових угрупованнях і негативні на занедбаних пасовищах. Ці тенденції пов'язані з сукцесією рослинності, спричиненою занепадом традиційного землекористування (насамперед випасання) і кліматичними змінами. Чинником, що визначає негативну динаміку або, навпаки, стабільність популяцій низки рідкісних карпатських видів, є наявність локусів, що уможливлюють ефективне самопідтримання. Цей чинник часто є лімітуючим щодо чисельності їхніх популяцій.

Реферат (англ)

Due to long comparative studies, it has been established that in protected areas demotion successions lasting more than 30-40 years cause a significant threat to numerous rare species and phytocenoses due to colonization by shrubs and violet herbaceous species. These adverse processes are exacerbated by climate change. The smallest changes were made by the tripartite cells, blueberries, rhododendrons and sesler. At the same time, the position of the dominant in the recumbent and bent pads significantly decreased. Leaf beds are decayed and replaced by other phytocenoses. In the subalpine zone, cereal meadow coenoses are replaced by secondary-derived blueberry groups and competitive species. As a result of the reduction in the duration of snow occurring in chionophilic settlements, gradual succession changes occur. The greatest impact on the vitality of individuals and populations is caused by changes in pricing positions between different types of life forms and strategies. Pseudo-rejuvenation of populations is inherent not only under the influence of anthropogenic factors, but also in adverse natural changes in the environment or negative endogenous processes. For rare species of Carpathian plants, examples of adverse natural factors are, first of all, modern climatic changes and demotion successions. In Achillea lingulata populations, opposite dynamic trends are observed in different (optimal or pessimistic) phytocenotic conditions: positive in low-grassland highland grasslands and negative in abandoned pastures. These trends are related to the succession of vegetation caused by the decline of traditional land use (primarily grazing) and climate change. The determinant of the negative dynamics or, conversely, the stability of populations of a number of rare Carpathian species is the presence of loci that allow for effective self-maintenance. This is often a limiting factor in the size of their populations.

Індекс УДК: 574, 574.1:574.3]:504.05(477:292.452)

Коди тематичних рубрик НТІ: 87.24.02

6. Науково-технічна продукція (НТП)

НТП 1

Назва продукції (укр): Популяційні основи уникнення втрат біорізноманіття у високогір'ї Українських Карпат внаслідок змін середовища існування

Назва продукції (англ): Population bases for avoiding biodiversity loss in the highlands of the Ukrainian Carpathians due to changes in habitat

Очікувані результати: поліпшення стану навколишнього середовища

Галузь застосування: Охорона природного середовища

Опис продукції (укр): Внаслідок порівняльних досліджень встановлено, що на заповідних територіях демутаційні сукцесії, які тривають понад 30-40 років, зумовлюють істотну загрозу для численних рідкісних видів і фітоценозів внаслідок колонізації чагарниками і віолентними травяними видами. Ці несприятливі процеси підсилюються кліматичними змінами. Найменших змін зазнали трироздільноситничники, лохинники, рододендронники і сеслерієвники. У той же час, у лежачекостричниках і зігнутоосочниках значно понизилася позиція домінантів. Лежачекостричники зазнають розпаду і заміни іншими фітоценозами. Зроблено висновок, що в альпійському поясі монодомінантні лежачекостричники не належать до корінних первинних фітоценозів, як вважалося дотепер, а є вторинними пасторально зумовленими похідними сукцесійними стадіями полідомінантних лежачекостричників або угруповань інших асоціацій. Обгрунтовано поняття «псевдоомолодження популяції», яке означає процес збільшення відсотка молодих особин у популяції, однак з одночасним зменшенням її загальної чисельності або/і життєвості. Псевдоомолодження популяцій притаманне не лише під впливом антропогенних чинників, але також за несприятливих природних змін середовища існування або негативних ендогенних процесів. У популяціях Achillea lingulata виявляються протилежні динамічні тенденції в різних (оптимальних чи песимальних) фітоценотичних умовах: позитивні у прискельних високозлакових угрупованнях і негативні на занедбаних пасовищах. Ці тенденції пов'язані з сукцесією рослинності, спричиненою занепадом традиційного землекористування (насамперед випасання) і кліматичними змінами. Чинником, що визначає негативну динаміку або, навпаки, стабільність популяцій низки рідкісних карпатських видів, є наявність локусів, що уможливлюють ефективне самопідтримання. Цей чинник часто є лімітуючим щодо чисельності їхніх популяцій. Основними видами піонерних угруповань зоопланктоценозів високогір'я Українських Карпат є Chydorus sphaericus (O.F. Müller) і Eucyclops serrulatus (Fisch)

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення стану навколишнього середовища

Стадія завершеності НТП: Звіт по НДДКР

Впровадження НТП: Не впроваджено

Строки впровадження: 01.201912.2019

Виробник продукції: ІЕК НАНУ

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: За договорами

Форми та умови передачі продукції: Згідно договору

7. Бібліографічний опис

8. Звітна документація

Кількість сторінок в звіті: 44

Мова звіту: Українська

Кількість файлів у звіті: 1

9. Заключні відомості

Перелік осіб-виконавців

Білонога Володимир Михайлович (к.б.н., с.н.с.)

Гинда Людмила Володимирівна

Дмитрах Ростислава Ігорівна (к. б. н., с.н.с.)

Жиляєв Геннадій Георгійович (д.б.н., с.н.с.)

Кобів Валентина Миколаївна (к. б. н.)

Кобів Юрій Йосипович (д. б. н., с.н.с.)

Микітчак Тарас Ігорович (к.б.н.)

Штупун Віталій Петрович

Керівник організації:

Козловський Микола Павлович (д. б. н., член-кор.)

Керівники роботи:

Кияк Володимир Григорович (д. б. н., професор)

Керівник відділу реєстрації наукової діяльності УкрІНТЕІ

Юрченко Т.А.